

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1616

7. De eadem realiaë quæstiones diluuntur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14007

Martij variant veteres Patres. Sed secundum tabulas & supputationes Astronomicas, nec hæc, nec illa esse potuit: fuit enim tertia die Aprilis. Siue hoc autem, siue illud dixerimus, sciendum est, Christum secundum legem Pascha comedisse, non ante Equinoctium, sed Luna decima quarta, quæ incidit vel in Equinoctium, vel proxime, vel aliquot diebus post ipsum: itaque si mortuus est die vigesima quint. Martij, videlicet 8. Calen. Aprilis, cum Diespulis cœnauit die 24. Martij, in qua vel erat Equinoctium, vel proxime diem illam præcellerat, ita ut fuerit Equinoctium die 23. Martij. Si vero passus est decimo Calen. Aprilis, hoc est, die 23. Martij, cœnauit undecimo Cal. Aprilis, id est, die 22. Martij in quam vel iniecerat Equinoctium, vel in diem vigesimam primam incurrerat. At si in cruce obiit tertia die Aprilis, Equinoctium aliquod ante diebus existerat.

CAP. VII.

De eadem re alia questiones diluuntur.

Primo quaeritur, Quota hora Dominicæ diei CHRISTUS Dominus resurrexit? Duæ sunt opiniones: Prima dicit resurrexisse media nocte in Dominica die, hoc est, scilicet post sextam horam noctis. Sic Euthymius in *Matth. vigesimo octavo illis verbis. Et ecce terra motus factus est magnus.* & ait sensisse omnes Patres, & doctores, videlicet Græcos Sic Nicephorus *lib. 1. Hist. Ecclesiast. cap. 31.* Sic etiam inter Latinos Rupert. in *lib. primo de diu. offic. cap. 8. lib. quint. cap. 24. lib. 7. cap. 16. Et lib. secund. super Exod. cap. 17. Et lib. 11. in Jo. c. 13. illis verbis. Amen amen dico tibi, non cantabit gallus, &c.* Huius sententiæ videretur esse Athanasius in *lib. de exortatione, prope finem*, ita dicens: *Media nocte surgit, & laudato Dominum Deum tuum, in hac enim hora surrexit Dominus noster à mortuis.* Nyssenus in *oratio prima de resurrectione Domini* Cyrillus *lib. 12. in Ioan. cap. 44.* Victor Antiochen in *Marc. 16.* Hieronymus *Epistol. 150. ad Heliobian. q. 4.* Ambrosius in *Lucam cap. 24. explicans illa verba: Vna autem sabbati valde diluculo.* Et probat, quia veritas figuræ debuit referre. Nam ludic. 16. *Samson media nocte absulit portas orbis, & in verticem montis ascendit.*

Secunda opinio affirmat, Dominum resurrexisse mane diluculo in ipsa aurora. Sic Augustinus *lib. 4. de Trinit. cap. 6. Et in Dialogo ad Orosium quæst. 26.* Glossa ord. 1. *Machabæ. 3. illis verbis: Et elegit Lyfias Ptolomæum.* Hanc sententiam secuti sunt Scholastici Theologi Alexand. 3. p. q. 20. m. 3. artic. 3. Sanct. Thomas 3. part. quæst. 51. art. quart. quæst. 51. artic. quart. Et quæst. 53. artic. 2. ad tertium. Bonauentura 3. dist. 12. artic. prim. quæst. 3. Richard. 3. distinct. 22. artic. 3. quæst. 2. ad 2. Durand. dist. 22. q. 5. ad 3. Anton. 1. Par. *Chronicit. 5. c. 7.* Durand. in *Ration. Divino. officio lib. 6. cap. 27.* Gabriel. *sermon in die Pasche. quæstion secund. Turrecrem. super Evangelia in die Pasche quæst. 1.* Covarruias. *lib. quart. varia. quæstio. cap. 19. numer. 9.* Hæc opinio maxime congruit cum eo, quod legitur apud Marcum *cap. 16. Surgens autem in Iesus mane prima sabbati, apparuit primo Mariæ Magdalene.* Quamquam Hieronymus, Theophylactus, Euthymius & alij Græci contendunt, textum esse distinguendum sic: Surgens autem Iesus, ut hoc loco p̄natur comma: deinde sequatur, mane prima sabbati apparuit Mariæ Magdalene, & verbum, surgens, non coniugatur, cum mane, sed potius, mane connectatur cum verbo apparuit. Hanc demum sententiam magis consentaneam Ecclesiæ esse sensui monstrat Francolinus. *Tract. de Temp. Horar. Canon. cap. 46. n. 9. Et sequentibus.* certe hæc sententia est probabilior: saltem communi consensu recepta.

Secundo quaeritur, Quot horæ fluxerunt à morte Christi Domini vsque ad resurrectionem eius. Duæ sunt opiniones. Vna docet Christum Dominum septuaginta

duabus horis in sepulchro iacuisse, non quidem ipsa, sed partim affectu, & voluntate Iudæorum, partim re ipsa, partim opinione discipulorum. Sic Albinus in *Lib. de Diu. offic. ca. de Cæna Dominica. Amalari. lib. de ordine Antiph. c. 44. Belech. lib. de Diu. offic. c. 101.* Durand. in *Rationa. lib. 6. c. 72. nu. 16.* Id probant, quia *Matth. 12.* prædixit Christus se futurum in corde terræ tribus diebus, & tribus noctibus: at septuaginta duæ horæ efficiunt integros tres dies, & tres noctes, numerant ergo isti tempus mortis & sepulture Christi ab ea hora, in qua Iudæi Christum apprehenderunt, tunc enim primum illi eum voluntate, & animo occiderunt; & protendunt id temporis vsque ad vespertim diei Dominicæ, in qua discipuli gausi sunt viso Domino: nam vsque ad eam horam opinione ipsorum discipulorum nondum resurrexerat à mortuis.

Secunda sententia affirmat, quadraginta horas fluxisse à morte Domini vsque ad resurrectionem eius. Augustinus *lib. 4. de Trinitat. c. 8.* ubi ait: *Ab hora mortis Christi vsque ad diluculum eius resurrectionis hora sunt quadraginta, ut etiam ipsa hora nona, in qua mortuus est, coniungatur.* *A vespere autem sepulture vsque ad diluculum triginta sex hora sunt, scilicet nox cum die toto, & nocte tota.* Idem docet in *Dialogo ad Orosium q. 26.* sic etiam glossa ord. n. 1. *Machab. 3. 101.* Et elegit *Lyfias Ptolomæum.* Hanc sententiam sequuntur Scholastici Theologi, Alexander, Bonauentura, S. Thomas, Ricardus, Durandus, & alij, quos superiori quæstione citauimus: enim Christum in sepulchro iacuisse per vnum diem integrum, & duas noctes, quæ efficiunt sex & triginta horas. Et quia Christus mortuus est hora nona, ideo à morte eius computant quadraginta horas, triginta sex sepulture tribuunt, & quatuor, videlicet nonam ipsam, in qua spiritum emisit, decimam, undecimam, duodecimam ad occasum solis tribuunt morti, & quia Dominus resurrexit in die Dominicæ, scilicet vltima hora noctis ante solis ortum, ideo numerant quadraginta horas mortis. Hæc sententia mihi valde probatur, & conuenit cum ea consuetudine quæ est recepta, qua oramus quadraginta horas, quæ referunt nobis quadraginta horas mortis Domini: Item Christus surgens à mortuis per quadraginta dies, donec in celos ascendit, cum discipulis commoratus est, toto eo tempore sæpius apprensus eis, & eos exhilarans; & per quadraginta dies lætitia & gaudio eos perfundens; quos per quadraginta horas per suam mortem tristitia, & dolore compleuerat.

Tertio quaeritur, Quomodo intelligatur, Christum Dominum triduo fuisse in sepulchro: Hæc quæstio per se quæstio semper est visa difficilis, mihi non item. In primis Christus se futurum prædixerat in corde, hoc est, in medio terræ tribus diebus, & tribus noctibus. *Matth. 12. & Marc. 8. Matth. 16. & Luc. 9.* Quia oporteret eum multa pati, & occidi, & die tertia resurgere. Idem *Matth. 20. Mar. 10. & Luc. 18.* De hac quæstione August. *lib. 4. de Trinit. cap. 6. Et lib. 3. de Doctri. Christi. cap. 35. Epistol. 49. ad Deo gratias presbyterum quæst. vlt. Et l. Quæstionum Euangel. ca. 7.* Hieronymus in *Ioan. 2. Et Matth. 12. & Callianus lib. de incarnat. 6. cap. vlt. Beda in homil. feria quarta post primam Dominicam Quadragesima, Amalarius, lib. 1. de Diu. Off. c. 12. Durandus lib. 6. Rationa. lib. c. 72. Alexander, S. Thomas, Bonauentura, Richardus, Durandus locis supra citatis. Augustinus ita que, quem sequuntur Scholastici Theologi, ait: Triduum illud Dominicæ sepulture, sumendum esse per synecdochem quia pars accipi solet pro toto: ita ut Christus in sepulchro fuerit trib. diebus, & trib. noctibus. hoc est, tribus diebus naturalibus, qui constant diurnis & nocturnis horis 24. sensus itaque est: fuit Christus in sepulchro per tres dies naturales ex parte non ex toto sumptos: ita ut sexta feria cum nocte præcedentis vna dies: & quia ea die ex parte fuit in sepulchro, verum est fuisse in sepulchro per sextam feriam naturalem diem constantem viginti quatuor horis diurnis & nocturnis. Item fuit in sepulchro per totum sabbatum cum nocte præcedenti, & ita per totum illum diem naturalem absque synecdoche. Insuper nox præcedens Domi-*

niam diem, in qua resurrexit Dominus cum ipsa die, est tertius dies naturalis viginti quatuor horarum: ac ita fuit in sepulchro per unum diem civilem, & duas noctes integras: sed per tres dies naturales non extoto, sed ex parte per synechocchen acceptas. Hæc est vera sententia Augustini, Hieronymi, & communi consensu Theologorum comprobata. Nec est quod Francolinus *Traictat. de horis Canon. cap. 48.* & quidam alii iuniores hanc opinionem oppugnent, eo quod dixerit Christum distincte & separatim futurum se esse in corde terræ tribus diebus, & tribus noctibus: hæc enim phrasia est Hebræa; per diem ac noctem idem significans quod per diem naturalem viginti quatuor horarum. Dices; Dominus ergo fuit in sepulchro per tres dies naturales, ac proinde per septuaginta duas horas, quod est falsum. Nego quod inferis: nam fuit per tres dies naturales, ex parte, non ex toto sumptos, & ita fuit per quadraginta horas, aut saltem triginta sex, quæ participant tres dies naturales.

Quidam contendunt, fuisse per tres dies, & tres noctes civiles, hoc est, per septuaginta duas horas, quia numerant à nocte, in qua Iudei Christum apprehenderunt, & protendant usque ad vesperam diei Dominicæ, in qua discipuli gauisi sunt viso Domino, & ita Christum in sepulchro tres dies integros, & tres noctes fuisse partim affectu & voluntate Iudeorum, partim ipsa, partim falsa opinione discipulorum. Sed violenta, & dura est interpretatio. Alii aiunt sabbatum, quia in illud incidit dies festus Iudeorum, pro duobus diebus computari solitum; sicut apud nos in anno bissextili unus dies bis numeratur. Et ita fuit Christus in sepulchro duobus diebus integris & noctibus per sabbatum, ac proinde per quadraginta octo horas: & fuit per feriam sextam duodecim horis, & aliis duodecim per noctem diei Dominicæ. Violenta quoque est expositio. Alii dicunt fuisse in sepulchro tribus diebus, & tribus noctibus ex parte, quia à sexta usque ad nonam, quando fuerunt tenebræ, fuit vna nox; inde, quando rediit lux, fuit dies: per sabbatum fuit altera dies, & altera nox præcedens, sabbatho transacto successit nox, & diluculum diei Dominicæ. Neque hæc mihi placet interpretatio.

Quarto quaeritur, An festus dies Paschæ sit vnus tantum, an plures? Respondetur: In *pronunciandum, de Consec. dist. 3.* ex Concilio Lugdunensi numerantur dies festi, qui singulis annis coluntur ac celebrantur: & dicitur, sanctum Pascha cum tota hebdomada, id est, cum septem diebus sequentibus, & in *consequens de feriis*, cum iisdem festi dies, qui de more quorundam obseruantur, referantur, ex Gregorio IX. dicitur: *Dies resurrectionis cum septem sequentibus*, & *C. de feriis. l. ut in die, §. l. omnes dies*, præcipitur, ut sanctus dies Paschæ, vna cum septem diebus proxime præcedentibus, & septem aliis proxime quoque sequentibus liber ab omni strepitu iudiciali obseruetur, & si quid contra fiat, omnibus modis irritum habeatur. Hæc, ex parte retinentur, ex parte vero in defectu abierunt. Quod enim pertinet ad vacationem operum, quæ seruilia dicuntur, dies Paschæ, & duo dies proxime sequentes, tanquam festi coluntur: quod vero spectat ad cessationem, & vacationem ciuiliū negotiorum, ac forensium causarum, dies septem præcedentes, & septem quoque proxime sequentes sanctum Pascha, obseruantur, prout leges, & iura voluerunt.

Quinto quaeritur, Quoto ætatis suæ anno Christus Dominus passus fuerit? Terte Augustino *lib. 2. de Doctrina Christiana. cap. 28.* quorundam sententia fuit, cum vixisset annis 46. & anno 46. ætatis suæ mortuum fuisse. Irenæus *lib. 2. c. 4.* ait: *Ipsi qui disputabant cum Domino Iudei apertissime hoc significauerunt. Quando enim eis dicit Dominus Abraham pater vester exultauit ut videret diem meum: responderunt ei: Quinquaginta annos nondum habes, & Abraham vidisti? Hoc consequenter dicitur ei, qui iam quadraginta annos excessit, quin-*

IOAN. 8.

quagesimum autem annum nondum attingit: non tamen multum ab anno quinquagesimo abstitit: ei autem qui sit triginta annorum dicitur vsque, quadraginta annos nondum habes: non vsque multum extenderent annos ultra ætatem, quam eum habere conspicerent. Non ergo multum aberat à quinquaginta annis, & ideo dicebant ei: quinquaginta annorum nondum es, & Abraham vidisti? Et *cap. 39.* dicit: Christus magistri quoque habebat ætatem: ideo per omnem venit ætatem, & infantibus infans factus, sanctificans infantem: iuuenibus iuuenis, iuuenes sanctificans. Sic senior in senioribus, ut esset perfectus magister in omnibus, non solum secundum expositionem veritatis, sed secundum ætatem sanctificans simul; & senioris exemplum ipse quoque factus. Aliqui autem, ut signum suum de eo quod scriptum est, vocare annum Domini acceptum, affirmant, dicunt anno uno eum prædicasse, & duodecimo mense passum. Contra semetipfos oblit sunt, soluentes omne aëre negotium, ut magis necessarium & honorabilem ætatem eius auferentes, illam, in quam prouertentem, in qua docens præerat omnibus. Triginta enim annorum ætas prima indolis est iuuenis, & extenditur vsque ad quadagesimum annum, ut omnes consentiant. A quadagesimo, aut quinquagesimo anno declinat iam in seniore ætatem, quam habens Dominus docebat, sicut Euangelium, & omnes seniores testantur, qui in Asia apud Ioannem discipulum Domini conuenerunt, id ipsum tradidisse eis Ioannem. Permansit autem cum eis usque ad Triam tempora. Quidam autem eorum non solum Ioannem, sed & alios Apostolos viderunt, & hæc eadem ab ipsis audierunt de huiusmodi relatione. Ita Irenæus. Sed hæc sententia communi omnium consensu reicitur.

Fuit secunda sententia afferentium, mortuum esse Christum Dominum anno ætatis trigésimo exacto, incepto vero anno trigésimo primo. Vnde Eusebius in Chronico ait: *Arbitrantur quidam, eum, postquam baptizatus est in trigésimo anno, per tres menses, & dies decem prædicasse, quousque imminente die Paschæ, in die Ioue cena celebrata, in die Venere crucifixus est, & dicitur triginta annorum esse, cum pateretur, vel aliquid amplius: nam ad trigésimum primum non peruenit.* In hac sententia fuit Africanus *lib. 5. Temporum*, ut refert Hieronymus *Dan. 2.* Sic etiam sentit Tertullianus *lib. aduersus Iudaos, cap. 8.* vbi sic ait: *Post Augustum, qui superuixit post natiuitatem Christi, anni quindécim effluunt. Cui successit Tiberius Cæsar, & Imperium habuit annis 22. mensibus 7. diebus 28. huius decimo quinto anno Imperii passus est Christus annos habens quasi triginta, cum pateretur.* Laetantius quoque *lib. 4. cap. 10.* ad finem dicit: *Herodes, qui fuit sub Imperio Tiberii Cæsaris, cuius anno decimo quinto, id est, duobus Geminis Consulibus videlicet, Rebello Gemino, & Basso Gemino ante diem septimum Calendarum Aprilium Iudei Christum cruci affixerunt.* Ita etiam Clemens *libro 1. Stromatum versus finem.*

Hæc sententia vnus tantummodo annum tribuit prædicationi Christi, & ideo communi omnium consensu refellitur. Nam ut quæstione proxime sequenti dicitur, Christus Dominus per tres annos, & aliquot menses prædicauit. Cum autem statim à Baptismo cæperit docere & prædicare, incipit quadraginta dierum, noctiumque peracto, nullo modo potuit mors eius contingere post triginta annos, & aliquot solum menses.

Dux supersunt probabiles sententiæ: vna est dicentium, passum fuisse Dominum nostrum exacto trigésimo tertio anno, & currete per aliquot menses anno trigésimo quarto. Hanc sententiam sequuntur plerique iuniores conuicti auctoritate Bedæ in *libello de ratione computi cap. 17.* & *lib. de ratione temporum. cap. 45.* vbi sic ait: *Habet in fallor, Ecclesia fides, in carne plusquam triginta, & tres annos vsque ad sua tempora passionis vixisse: quia videlicet cum triginta annorum fuisset, baptizatus est, sicut Euangelista Lucas testatur, & tres semis annos prædicauit, sicut Ioannes in Euangelio suo non solum commemorato redeuntis Pascha tempore perdoct, sed & idem in Apocalypsi sua Daniel quoque in suis visionibus propheticè designat.*

LUC. 3.

Et paulo inferius: *Hic, inquit, adde triginta tres, vel posita triginta quatuor, ut illam ipsam quo passus est Dominus, attingere possis annum.* Hæc ille. Marianus quoque Scotus in *Chronico* ponit Christum passum anno ætatis suæ trigésimo quarto. Quidam huius opinionis auctores probant Christum DOMINVM mortem subisse anno ætatis trigésimo quarto corrente, quia anno, inquit, trigésimo baptizatus est sexta die Ianuarii, & anno trigésimo primo ineunte eadem sexta die Ianuarii fecit primum miraculum in Cana Galilææ, cum aquam in vinum conuertit in nuptiis: quoniam habet Ecclesiæ traditio, hæc duo in eadem die fuisse facta, ergo eodem anno contingere non poterunt. Cum igitur fuerit baptizatus anno trigésimo: consequens est, ut anno trigésimo primo huiusmodi miraculum fecerit. Et cum per tres annos, & aliquot menses prædicauerit; sequitur, ut corrente anno trigésimo quarto passus fuerit. Sed certe difficile est creditu, toto anno trigésimo post baptismum susceptum, & ieiunium peractum non prædicasse. Deinde, ex verbis beati Petri Apostoli colligi videtur prædicationem Christi coepisse à Baptismo Ioannis. Oportet enim, ait ille, ex his viris, qui nobiscum sunt congregati in omni tempore, quo intrauit, & exiuit inter nos Dominus Iesus incipiens à Baptismo Ioannis, vsque in diem qua assumptus est à nobis, & reliqua. Cum item baptizaretur Christus, facta est ad eum vox Patris. *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui*, quasi tunc primum doctrinam, & prædicationem Euangelicam foret inchoaturus. Accedit quod veteres Patres communiter dicunt, à baptismo in Iordane Christi prædicationem coepisse.

Ioan. 2.

Act. 1.

Mat. 3.

Alii vero huius sententiæ Auctores dicunt, anno trigésimo primo inchoato, Christum Dominum esse baptizatum, & post ieiunium quadraginta dierum prædicare coepisse. Et quia tribus annis, & aliquot mensibus docuit, sequitur ut mortuus fuerit anno trigésimo quarto corrente. Difficile etiam est intellectu, Christum esse baptizatum à Ioanne anno trigésimo primo ineunte; cum dicat Lucas: *Ipsè Iesus erat incipiens quasi annorum triginta.*

Luc. 3.

Altera sententia est asserentium, Christum crucis mortem sustinuisse anno suæ ætatis trigésimo tertio corrente, ita ut fuerit baptizatus anno trigésimo, & eodem anno prædicare, & discipulos congregare coepit: ac proinde per tres annos, & aliquot menses prædicauerit vsque ad vltimum Pascha anni trigésimi tertii, in quo occisus est. Sic Abulensis, & Ioannes Lucidus, & alii iuniores. Hæc sententia est valde probabilis, & meo iudicio probabilior quam altera modo recitata, & videtur communi consensu recentiorum approbata. Auctores harum duarum opinionum, ex historica narratione Romanorum Imperatorum, suam sententiam confirmare contendunt: Auctores quidem primæ opinionis, quia Christus natus esse perhibetur sub Augusto Cæsare anno quadragésimo secundo, cuius Imperium durauit vsque ad annum quinquagesimum septimum. Ergo cum Christus fuerit baptizatus, teste Luca, anno decimo quinto Tiberii Cæsaris, qui successit Augusto, sequitur, ut cum mortuus est Augustus, Christus Dominus decimum sextum ætatis annum egerit, ac proinde baptizatus fuerit anno trigésimo primo. Contra vero, secundæ opinionis Auctores ex eadem Imperatorum historia colligunt, Dominum fuisse passum incunte anno trigésimo tertio: quia moriente Augusto, tunc Christus annum agebat ætatis suæ decimum quintum, & anno decimo quinto Imperii Tiberii Cæsaris baptizatus est, ergo tunc trigésimum annum ætatis attigerat, & mortuus & anno Imperii Tiberii Cæsaris decimo octauo: qui omnes anni conficiunt numerum triginta trium, & non triginta quatuor.

Sed certe argumentum ex historica Romanorum Im-

peratorum narratione sumptum, non est admodum certum & firmum: quia huiusmodi anni Imperatorum computari queunt dupliciter, vel enim sumuntur anni completi, & perfecti, inchoati, vel incepti: & pro ut expleti, vel inchoati computantur, numerum triginta trium, aut triginta quatuor annorum conficiunt. Si enim annum quadragésimum secundum Augusti Cæsaris numeres tanquam annum primum Christi Domini, & annum quinquagesimum septimum eiusdem Cæsaris, tanquam annum decimum sextum Christi, sequitur, ut mortuus fuerit Christus Dominus anno ætatis suæ trigésimo quarto. At si incipias numerare annos Christi ab anno quadragésimo Augusti inchoato, aut si numeres eiusdem Cæsaris annum quinquagesimum septimum, tanquam vnum annum simul cum anno decimo quinto Tiberii Cæsaris, efficies numerum annorum Christi triginta tantum. Rursus hæc duæ opiniones facile conciliari queunt, quia ut dicit Marianus Scotus in *Chronico*: Annus potest computari dupliciter: Aut quatenus est solaris, & tunc incipit à Ianuario, & definit in Decembrem sequentem: Aut quatenus est duodecim mensium, vnde unque incipit, & vbi unque finiatur: si quis accipiat annum, ut est solaris, tunc primus annus Christi currit per septem dies Decembris, & per septem dies vsque ad exitum illius mensis fuit vñs annus Christi, videlicet solaris, & Ianuario statim sequenti coepit numerari secundus annus Christi solaris. Hanc computationem sequuntur ii, qui putant Christum mortuum esse anno suæ ætatis trigésimo quarto corrente. At si annus numeretur, ut est duodecim mensium, primus annus Christi fuit à die vigesima quinta Decembris vsque ad diem vigesimam quintam Decembris sequentis. Et iuxta hanc computandi rationem Christus mortem passus est anno ætatis trigésimo tertio nondum completo. Quidquid sit de annis Imperatorum, longe vero similis est, Christum mortuum esse anno ætatis suæ trigésimo tertio corrente. Quia Luna quintadecima non potuit villo modo cadere in sextam feriam in anno Christi trigésimo quarto, sed solum in anno trigésimo tertio corrente, ut ex supputationibus Hebraicis, tabulis Astronomicis, & Cyclo solari omnes variationes viginti octo annorum circuitu complectente, & Cyclo Lunari decem nouennali apertissime colligitur.

Nam retrocedendo à præsentis anno 1601. ad annum Passionis Christi, si recte supputauerimus, inuenimus anno trigésimo tertio Christi, fuisse litteram Dominicalem D. sicut anno trigésimo quarto sequenti C. littera Dominicali existente, D. tunc B. erat dies Venetis, siue feria sexta, & in anno Christi 33. fuit vera luminarium Solis & Lunæ coniunctio in primo mense, hoc est Martio die 19. hora 2. feria quinta, & die 3. Aprilis fuit vera oppositio luminarium Solis & Lunæ feria sexta, & hora sexta: oportet autem, ut in morte Christi concurrerint feria sexta, & vera oppositio luminarium Solis & Lunæ. Is annus erat Urbis conditæ 786. Olympiadis 202. annus 4. & in eo anno Consul es erant, Cn. Domitius Ahenobarbus & A. Vitellius Nepos, & annus Imperii Tiberii Cæsaris 18. Hæc colliguntur ex Phegonte primo Olympiadum supputatore, & ex Eusebio in *Chronico*.

Sexto queritur, Quot annis Christus Euangelium suum in carne docuerit? Vna sententia est, quam habet Clemens Alex. lib. 3. *stromatum prope finem*: vnum tantummodo annum Christum prædicasse conuenienter vaticinato Isaiæ Spiritus Domini super me, eo quod vnus me Dominus: & paulo inferius: *ut prædicarem annum placabilem Domini.*

Hæc sententia, ut Irenæus lib. 5. cap. 39. & Epiphanius *Hæresi* 51. ostendunt, videtur cum Ioannis Euangelio pug-

gnare

Isai 61.

gnate. Nam capite 2. statim post miraculum factum in nuptiis, meminit vnus Paschatis, quod Christus Hierosolymis celebrauit: deinde capite sexto aliud Pascha commemorat, quod proculdubio est à superiori distinctum, vt constat ex narratione rerum, quæ in illis capitibus referuntur: ac proinde inter illa duo Paschata, vt minimum vnus annus intercessit. Rursus cap. 11. & 13. facit mentionem Ioannes alterius Paschatis, in quo Christus peremptus est: quod à reliquis distinctum & diuersum esse fatendum est, vt ex eadem Ioannis narratione colligitur: ergo prædicatio Christi vt minimum, per duos annos durauit: quia tria Paschata nequeunt minori tempore concludi, siue initium prædicationis à baptismo Ioannis, siue à miraculo in nuptiis factum sumatur.

Communis Patrum sententia est, Christum Dominum prædicasse per tres annos, & aliquot menses. Ita sanctus Ignatius epist. 5. ad Trallianos, Eusebius lib. 8. de Demonstratione. Euan. cap. 2. circa finem, & lib. 1. Historia Eccles. cap. 10. Hieronymus Dan. 9. Theodoretus ibidem, Nicephorus lib. 2. cap. 27. & 29. Haymo. Apocalyp. 12. Epiphanius in Hæresi 51. quam supra memorauimus, verba hæc sunt: Prædicante ipso annum Domini acceptum, iuxta ea, quæ in Isaiâ Propheta prædicta sunt, nempe. Spiritus Domini super me, cuius gratia unxit me, ad Euangelizandum pauperibus misit me, vt prædicem captiuis remissionem, & cæcis visum, vt prædicem annum Domini acceptum. & diem retributionis. Reuertam enim prædicare annum Domini acceptum, hoc est, cui non contradicatur. Primum enim annum post trigefimum annum aduentus sui carnalis prædicauit, & omnes ipsum suscipiebant, & neque Iudæi contradicant, neque Gentes, neque Samaritæ, sed omnes libenter ipsum audiebant. In quo anno ascendit Hierosolymam, postquam baptizatus fuit, & quadraginta dies tentationes peregit, & discipulos suos elegit, ita vt reflexerit à tentatione ad Iordanem, & penetrarit ad mare Tiberiadis, & hinc transierit Nazareth, vnde videlicet ascendit Hierosolymam, & in medio festiuitatis clamabat, dicens: Si quis sitit, veniat ad me, & bibat. Et sic abiit Nazareth, & in Samariam, & in partes Tyri, & completo primo anno, rursus ascendit Hierosolymam: & deinceps quæsiuit ipsum apprehendere in festiuitate, & inuenerunt. & paulo inferius: Post hæc, inquit, completo biennii tempore deinceps trigefimo tertio anno sua dispensationis in carne, postquam transgressus esset duos Consulatus duorum Geminorum, Russi, & Rebellionis, deinceps in tertio Consulatu, in tertio ipsius mense post Ianuariam & Februariam in mense Martio perfecit mysterium Passionis. Sic Epiphanius. Beda cap. 45. de ratione temporum aperite dicit, Christum prædicasse per tres annos & semis: quod ait colligi ex Euangelio Ioannis, & ex Apocalypsi, & Daniele Propheta. Hoc idem dicit Beda, quia est veterum Patrum traditio, totidem annis & mensibus Antichristum persecuturum Ecclesiam. Nam Daniel 12. dicitur: In tempus, & tempora, & dimidium temporis in tempus, videlicet in annum, & tempora, hoc est, duos annos. Et dimidium temporis, hoc est, dimidium anni: & Apocalyp. 12. de Dracone loquens, id est, Diabolo, ait Ioannes: Persecutus est mulierem quæ peperit mascululum. Et data sunt mulieri ala dua aquila magna, vt volaret in desertum in locum suum: vbi alitur tempus, & tempora, & dimidium temporis à facie serpentis. Et in eodem capite ante dixerat: Et mulier fugit in solitudinem, vbi habebat locum paratum à Deo, vt ibi pascat eam diebus mille ducentis sexaginta: huiusmodi autem numerus continet tres annos cum dimidio.

Cæterum, quanquam communiter Patres prædicationis Christi tribuant tres annos, & aliquot menses: dubitati tamen potest, vnde nam incipiant numerari tres illi anni cum dimidio. Iuniores quidam computant eiuſdem annos à miraculo Domini in nuptiis facti, & addunt, illud miraculum factum esse à Christo suæ ætatis anno trigefimo primo: & proinde colligunt Christum fuisse passum currente anno trigefimo quarto. At enim difficile est crediti, vt supra iam dixi, vno integro anno qui intercessit secundum horum Aucto-

rum sententiam, inter baptismum, & primum miraculum in Cana Galilææ factum, Christum non prædicasse.

Communis videtur esse sententia, annos Dominicæ prædicationis, esse numerandos à Baptismo: id enim colligitur ex Irenæo lib. 2. cap. 39. & ex Epiphanius Hæresi 51. Beda cap. 45. de ratione temporum: idque videtur significasse Petrus Act. 1. vt superius dixi. Deinde Ioannes cap. 1. describit vocationem quorundam discipulorum factam à Christo, statimque cap. 2. narrat miraculum factum in nuptiis.

Dicendum videtur, Christum prædicare cœpisse statim post Baptismum susceptum à Ioanne Baptista, & ieiunium quadraginta dierum peractum. Et cum hæc duo, baptismus, & ieiunium contigerint, vt inferius dicam anno trigefimo ætatis Christi incunte, & Christus mortuus fuerit, vt dixi superiori quæstione, anno suæ ætatis trigefimo tertio currente: sequitur, vt prædicatio Christi contineat annum trigefimum, & trigefimum primum, & trigefimum secundum, videlicet tres annos, & aliquot præterea menses anni trigefimim tertii, in quo passus est.

Alii iuniores censent, prædicationem Christi inchoatam quidem à baptismo fuisse, sed durasse, per tres annos, & aliquot menses: at dicunt, Christum baptizatum fuisse incunte anno trigefimo primo, & mortuum anno trigefimo quarto currente. Sed mihi probabilius videtur, quod iam dixi ex communi sententia.

Septimo quæritur, Quoties colligatur ex Euangelio Ioannis, Christum Dominum ascendisse Hierosolymam Paschali tempore secundum morem, & ritum Iudæorum, hoc est, quot Paschata intercesserint post baptismum Christi vsque ad necem eius. Vna est sententia quæ dicit, quater post baptismum in quatuor Paschis quatuor annorum ascendisse Hierosolymam, sed in ultimo Paschate mortuum fuisse. Sic Irenæus lib. 2. cap. 39. vbi ait: scriuari oportet in Euangelio, quoties secundum tempus Paschale Dominus post baptismum ascenderit Hierosolymam, secundum quod moris erat Iudæis ex omni regione omni anno conuenire Hierosolymam, & illic diem Pascha celebrare. Et primum quidem, vt fecit vinum ex aqua in Cana Galilæa, ascendit in diem festum Pascha, quoriam & scriptum est: Quia multi crediderunt in eum, videntes signa quæ faciebat: vt Ioannes discipulus Domini meminit. Deinde iterum subtrahens se, inueniunt in Samaria, quando & cum Samaritana disputat, & filium reguli absens verbo curauit, dicens: Vade filius tuus viuit: & post hæc iterum secunda vice ascendit in diem festum Pascha, Hierusalem, quando paralyticum, qui iuxta natatorium iacebat, triginta octo annis curauit, præcipiens vt surgeret, & auferret grabatum suum, & iret. Deinde secedens trans mare Tyberiadis, vbi & cum multa turba cum fuisset secuta, quinque panibus satiauit omnem illam multitudinem. & superauerunt duodecim cophini fragmentorum. Deinde cum Lazarum suscitasset ex mortuis, & insidias fierent, secedit in ciuitatem Ephrem, & inde ante sex dies Pascha veniens in Bethaniam scribitur, & Bethania ascendens Hierosolymam, & manducans Pascha, sequenti die passus est. Quod autem tria hæc Paschatis tempora non sint vnus annus, quilibet confitebitur: ipsum autem mensem, in quo Pascha celebratur, & in quo passus est Dominus, non duodecimum, sed primum esse constat, nempe Martium, à quo mense Hebræi annum suum exordiantur. Sic ille. Sed non exprimit, an primum Pascha fuerit in anno trigefimo Christi, an potius in anno trigefimo primo: nam si primum Pascha dicat fuisse in anno Christi trigefimo, sequitur vt in eodem anno baptizatus fuerit, ieiunium quadragenarium suscepit, & vinum ex aqua fecerit. Si vero dicat primum Pascha fuisse in anno trigefimo primo Christi, consequens est, vt secundum Irenæum Christus mortuus fuerit anno trigefimo quarto currente, & prædicatio Christi continuauerit quatuor annos, & aliquot menses: ita vt Christus toto trigefimo anno non prædicauerit.

Ioan. 2.

Infr. 4.

Ioan. 5.

Infr. 6.

Infr. 1.

Ibidem

Matt.

26.

Apol.

Apollinaris Laodicenus, referente Hieronymo in caput Danielis novum: Trigesimo, inquit, iuxta Evangelistam Lucam, anno etatis sue cepit in carne Dominus Evangelium predicare, & iuxta Joannem Evangelistam, per tria Paschata duos postea implevit annos. Item Epiphanius, libr. I. Contra Hæres. cap. ultim. postquam dixit, natum fuisse Christum in oppido Bethleem, postea venisse Hierosolymam, deinde habitasse in civitate Nazareth, postea subiungit, Nascitur ergo in Bethleem Saluator trigesimo tertio anno Herodis, & quadragesimo secundo Augusti. Perrexit autem in Ægyptum trigesimo quinto anno Herodis, atque illinc revertitur post mortem Herodis. Et ideo trigesimo septimo anno Herodis quatuor anni pueri sunt, quandoquidem Herodes è vita discessit trigesimo septimo anno regni sui: Archelaus vero regnum paternum novem annis administravit. In exordio regni eius decessit Ioseph ex Ægypto cum puero, & matre eius. Et cum audisset Ioseph Archelaum patrum regnum administrare, secessit in Galilæam, & incoluit Nazareth. At Archelaus genuit Herodem iuniorem, qui successit ei regno, postquam Archelaus pater novem annis illud administravit. Hucusque supputantur tredecim anni à Christi natiuitate: deinde anno decimo octavo Herodis cognomento Agrippæ, aut iunioris, cepit Iesus predicare annum acceptabilem, & baptizatur à Ioanne, nec illo tempore ab ullo, siue Iudæo siue Gentili, illius doctrina resistitur. Sequenti anno prædicationis eius, multis iniquorum insidiis patitur. Hoc accidit anno decimo nono Herodis, & trigesimo secundo Saluatoris. Denique vigesimo anno Herodæ Tetrarchæ Dominus patitur. Idem quoque Epiphanius in Hæresi 51. de eadem re ita loquitur: Primum annum post trigesimum aduentus sui carnalis prædicavit, & omnes ipsum suscipiebant, & neque Iudæi contradicebant, neque Gentes, neque Samaritæ, sed omnes libenter ipsum audiebant. In quo anno ascendit Hierosolymam, postquam baptizatus fuit, & quadragesima dies temptationes peregit, & discipulos suos elegit. Et paulo inferius: Completo primo anno rursus ascendit Hierosolymam in die festo. Rursus infra: Post hæc completo biennii tempore, trigesimum tertium annum sue dispensationis in carne, in mensis Martio perfecit mysterium Passionis. Hæc igitur sententia, tribuit prædicationi Christi tres annos & aliquot menses, & initium prædicationis ponit in anno trigesimo Christi, & deinde dat illi integros duos annos, scilicet annum 31. & 32. Christi, & mortem eius ponit in anno 33. corrente. Hinc factum est, ut inter recentiores scriptores sint duæ sententiæ. Vna computans quatuor Paschata præter vltimum Pascha, quo mortuus est Dominus. Vnum anni trigesimi primi, cuius mentionem facit Ioannes capite 2. post miraculum factum in nuptiis: tertium anni trigesimi secundi, cuius meminit Ioannes, capite quinto, quando paralyticum iuxta natatorium Siloe, triginta octo annis taecentem curauit: quartum quod commemorat Ioannes capite sexto, quando quinque panibus multitudinem hominum satiauit. Ac proinde hæc opinio censet passum esse Dominum anno trigesimo quarto ætatis suæ in Paschate.

Sed hæc sententia necesse est, ut tribuat prædicationi Christi quatuor annos, & quatuor menses, quod pugnat cum Patrum communi sententia: vel si tantum ponit tres annos, & aliquot menses in prædicatione Christi, opus est, ut fateatur vno integro anno, videlicet trigesimo, Christum non prædicasse, quod etiam aduersari videtur communi sententiæ Patrum dicentium, Christum prædicare cepisse anno, quo baptizatus est, & ieiunium quadraginta dierum noctiumque peregit.

Alter sententia iuniorum est, asserentium ex Evangelio Ioannis tria tantum Paschata colligi, quæ intercedunt post baptismum, vsque ad vltimum Pascha, quo passus est Dominus: vnum cuius Evangelista non meminerunt expresse; alterum, de quo Ioan. 2. tertium, de quo Ioan. 6. Hæc videtur esse communis opinio.

Tota difficultas huius rei in eo sita est, An dies festus, de quo Ioannes cap. 5. ait: Post hæc erat dies festus Iudæorum, & ascendit Iesus Hierosolymam: fuerit dies festus Paschæ: Chrysostronus, Theophylactus, Euthymius, sanctus

Thomas, Lyranus, & alii sentiant, fuisse diem festum Pentecostes, non Paschatis. Sanctus Irenæus lib. 2. cap. 39. & Rupertus Tuitien. libr. 5. in Ioannem, sentiunt fuisse diem festum Paschatis: quod probant, quia in Euangelis, præsertim apud Ioannem, eum dicitur dies festus, intelligitur Pascha, ut Ioan. 4. cum venisset in Galilæam, exeperunt illum Galilæi, cum omnia vidissent quæ fecerat Hierosolymis in die festo. At ipsi venerunt ad diem festum: & Matth. 26. dicitur: Non in die festo, & Luc. 2. Secundum consuetudinem diei festi. Accedit, quod ea omnia, quæ narratur à Ioanne à capite 2. vsque ad caput 5. non videntur fieri potuisse tam breui tempore, videlicet, quinquaginta dierum spatio, quod fuit inter Pascha, de quo Ioan. 2. & Pentecosten. Adde quod Ioannes cap. 3. postquam narravit sermonem Domini habitum cum Nicodemus, dicit venisse Christum cum discipulis in Galilæam, & ibi mortuum esse, & baptizasse non per se quidem, sed per discipulos eius. In quibus verbis significari videtur illic habitasse per aliquot menses. Postremo Ioannes cap. 4. dicit redisse Christum à Iudæa in Galilæam per Samariam, & post colloquium cum Samaritana discipulis dixisse: Nomen vos dicitis: Ad hæc quatuor menses sunt, & missi vos estis: ergo hyemale tempus erat, cum Christus per Samariam transibat: ac proinde dies festus, cuius meminit statim Ioannes capite 5. videtur esse dies festus Paschatis anni proxime sequentis post Pascha, de quo Ioannes iam dixerat capite secundo.

Meo iudicio, probabilior est communis sententia de eodem festum, de quo Ioannes capite quinto scribit, fuisse Pentecosten, & in eundem annum incidisse, in quem incidit Pascha, de quo Ioannis 2. ita ut ante Pascha, in quo mortuus est Christus, duo Paschata habeamus expresse in Evangelio Ioannis; vnum de quo capite secundo, quod incidit in annum trigesimum primum Christi, quo tempore missus est ab Herode in carcerem Ioannes Baptista, ut habet communis opinio, alterum, de quo Ioan. 6. cum Christus quinque panibus hominum multitudinem satiauit: quo tempore amputatum est Ioanni caput, ita ut per integrum fere annum fuerit in carcere detentus, quod Pascha incurrit in annum Christi trigesimum secundum. Vnde Ioannes Baptista, iuxta communem sententiam occisus creditur vno anno ante Christi mortem. Hæc sententia, & fuit communi hæcenus Interpretum consensu recepta, & desumpta videtur ex Epiphanio & Apollinario Laodiceno locis supra citatis: & cum ea conueniant quatuor, quæ fuerunt hæcenus communis traditione approbata: vnum, videlicet, Christum passum fuisse anno sue ætatis trigesimo tertio corrente: alterum, prædicasse Christum per tres annos, & aliquot menses: tertium prædicationem eius à baptismum cepisse, videlicet post quadragenarium ieiunium peractum; quartum, Christum baptizatum fuisse sexta die Ianuarii, cum iam esset ingressus annum trigesimum, & vertente anno eadem sexta die Ianuarii primum miraculum in nuptiis fecisse, cum iam annum trigesimum primum attingeret. Anno igitur trigesimo baptizatus, & ieiunio peracto tentatus à Diabolo, ex deserto ad Iordanem rediit: & à Ioanne est populo ostensus: & statim eo anno prædicare cepit: de quibus Ioan. 1. Paschatis anni huius milles meminit Evangelista: solus Ioannes primo capite narravit pauca quædam, quæ ibi scripsit, at cæteri tacerunt. Pascha igitur, de quo Ioan. 2. fuit in trigesimo primo anno post miraculum factum in nuptiis sexta die Ianuarii in eodem anno. Pascha, de quo Ioan. 6. incidit in trigesimum secundum Christi annum; Pascha vero, de quo Ioan. 11. & 13. & in quo Christus est in crucem actus, incurrit in ipsius Christi trigesimum tertium annum.

CAP. VIII.

De die festo Pentecostes.

PRIMUM quaeritur, An dies festus Pentecostes iure Diuino colatur, an tantum Canonico: Respondet, eius-